

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ.2552-2561) มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พุทธศักราช 2545 (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3) ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพและทักษะที่จำเป็นสำหรับ การดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สุคนธ์ สินธพานนท์, วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์, และพรรณิ สินธพานนท์, 2555, หน้า 8)

แนวการจัดการศึกษาตามบทบัญญัติดังกล่าวในด้านการจัดการเรียนการสอน ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับตนเอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญา คณิตศาสตร์ ภาษา ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขโดยการจ้ดระบบการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น ผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พร้อมทั้งจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สุคนธ์ สินธพานนท์, ฟองจันทร์ สุขยั้ง, จินตนา วีรเกียรติสุนทร, และพิวัสสา นภารัตน์, 2554, หน้า 5-6)

จากการติดตามผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า การพัฒนาผู้เรียนยังไม่สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร โดยเฉพาะการพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย ทั้งในมิติของวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ซึ่งควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองสู่มาตรฐานการเรียนรู้ และมีความเหมาะสมกับศักยภาพที่แท้จริงของตน และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นคะแนน O-net

หรือ PISA พบว่า ผลการประเมินที่ผ่านมา อยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, มปป., หน้า 1)

จากสภาพสังคมในทศวรรษใหม่เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยี การสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม การหล่อหลอมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคน ที่บุคคลในสังคมจะต้องตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณญาณซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียน ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาต่อของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รอบตัว ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมาก ทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย ครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันให้รอดพ้นจากการครอบงำความคิดของสื่อและเทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, หน้า 1) ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงาม สามารถทำได้โดยการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยมีตัวแบบที่ดีตั้งแต่ พ่อ แม่ ครู ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนที่มีพฤติกรรม การทำสาธารณะประโยชน์ให้แก่สังคม ให้นักเรียนระลึกถึงความเป็นเจ้าของ การปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกชุมชน สำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชน ร่วมรับผิดชอบปัญหาต่างๆ ยอมรับศักยภาพ ของกันและกัน และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและฝึก จนเป็นนิสัย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552, หน้า 21)

อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท มีผู้คนในชุมชนมีอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า จึงมีเศษผ้าที่เหลือใช้ ปริมาณมากและเพิ่มมากขึ้นในแต่ละวัน เพื่อลดขยะในชุมชน จึงเกิดแนวคิดนำเศษผ้ามาทำให้เกิดประโยชน์ โดยนำมาประดิษฐ์ ถักทอเป็นพรมเช็ดเท้าเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและขาย เป็นรายได้ต่อไป เป็นการนำเศษวัสดุที่ไร้ค่ามาทำให้เกิดคุณค่าโดยการนำมาประดิษฐ์เป็น อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านเรือนซึ่งได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลายจากภายนอกท้องถิ่นเป็นอย่างมาก การประกอบอาชีพเสริมโดยการทำพรมเช็ดเท้ายังเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเป็นการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้ให้แก่นักเรียนและครอบครัว ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (จังหวัด ชัยนาท, 2555, หน้า 14)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายให้ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตน

ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขจึงกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 5-8)

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและครอบครัว การออกแบบและเทคโนโลยีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การอาชีพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, หน้า 1)

การศึกษาทำหน้าที่สำคัญคืออนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมไปสู่คนรุ่นหลัง และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคมให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ โดยหน้าที่ดังกล่าวการศึกษาจะช่วยควบคุมการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนา เพราะฉะนั้นหลักสูตรที่ดีจะนำไปสอนอนุชนเหล่านั้น จึงต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคมอย่างแยกไม่ออก และโดยธรรมชาติของสังคมและวัฒนธรรมมักมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ จึงจะทำให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน สามารถแก้ปัญหาและสนองความต้องการสังคมได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการใหม่ ผลการวิเคราะห์หรือออกมาอย่างไร หลักสูตรก็จะเปลี่ยนจุดหมายไปในแนวนั้น (บุญเลี้ยง หุมทอง, 2554, หน้า 25)

โดยสถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและรายละเอียดที่เขตพื้นที่

การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556, หน้า 232) และการจัดทำหลักสูตรก็เหมือนกับการสร้างบ้านเรือนหรือสิ่งก่อสร้าง จะต้องมีการออกแบบ (design) และเขียนแบบนั้นออกมาเป็น “พิมพ์เขียว” (blue print) แสดงถึงองค์ประกอบของบ้านหรือสิ่งก่อสร้าง การออกแบบหลักสูตรก็เช่นกันจึงต้องมีความละเอียดรอบคอบและทันสมัยอยู่เสมอเพราะหลักสูตรมีลักษณะเป็นพลวัต (dynamics) ย่อมมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยทั่วไปมี 4 ขั้นตอน คือ การวิจัยการพัฒนา การเผยแพร่ และการดำเนินการใช้และปรับปรุง (ปราโมทย์ จันทร์เรือง, 2552, หน้า 311)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรแล้วนำแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้จนเกิดผลดี เช่น ศิริรัตน์ เกิดศิริ (2552) การพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 สง่า แดงวงษ์ (2552) การพัฒนาหลักสูตร การทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เยาวรัตน์ เชี่ยวชาญ (2552) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสุพรรณบุรี ชัยรัตน์ แดงวงษ์ (2552) การพัฒนาหลักสูตรการสานพัดดำมจิวจากผิวไม้ไผ่ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ธนภรณ์ โกพัฒน์ตา (2552) การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและเทคโนโลยี เรื่อง เครื่องดื่มจากพืชสมุนไพรท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มแก้วสุพรรณนิการ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีหอมไกร มีมะจำ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การสานกระทงข้าวจากไม้ไผ่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเพี้ยช้างพุกวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 ราชบุรี อ่อนสำลี (2552) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์ตาลโตนด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตพื้นที่การศึกษา ชัยนาท บานเย็น แก้วศรีสุข (2553) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง อาหารจากกล้วย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มะลิวรรณ ศรีพันธ์ (2553) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้าฝ้ายย้อมโคลน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6: การวิจัยแบบผสมวิธีและ นุพิศ อัดพิน (2553) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง ผ้าฝ้ายย้อมสีเปลือกไม้ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนธาตุนารายณ์วิทยา

ผู้วิจัยตระหนักในความสำคัญตามเหตุผลดังกล่าว จึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่อง การทอพรหมเช็ดเท้า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดชัยนาท เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษาและ

ชุมชน ทั้งนี้เพื่อสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ความต้องการของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักการของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี อันเป็น การส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะกระบวนการ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่อง การทอพรหมเช็ดเท้า กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อประเมินหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่อง การทอพรหมเช็ดเท้า กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดชัยนาท

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ได้พัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่อง การทอพรหมเช็ดเท้า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดชัยนาท ในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
2. ครูผู้สอนใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในเนื้อหาและกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพของ ตนเองและครอบครัวในชุมชนได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลหันคา (วัดท่า กฤษณา-สุขัยประชาสรรค์) อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 117 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลหันคา (วัดท่ากฤษณา-สุขัยประชาสรรค์) อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยวิธี จับสลากห้องเรียน ได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 มีนักเรียน 38 คน จากทั้งหมด 3 ห้องเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่อง การทอพรหมเช็ดเท้า

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ทักษะปฏิบัติการทอพรหมเช็ดเท้า

2.2.3 ความพึงพอใจต่อหลักสูตร

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

ง1.1 ป.5/1 อธิบายเหตุผลการทำงานแต่ละขั้นตอนถูกต้องตามกระบวนการทำงาน

ง1.1 ป.5/2 ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิดสร้างสรรค์

ง1.1 ป.5/3 ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับสมาชิกในครอบครัว

ง1.1 ป.5/4 มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยีมาตรฐาน ง2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการ เทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่

ง2.1 ป.5/1 อธิบายความหมายและวิวัฒนาการของเทคโนโลยี

ง2.1 ป.5/2 สร้างสิ่งของเครื่องใช้ตามความสนใจอย่างปลอดภัย โดยกำหนดปัญหา หรือความต้องการ รวบรวมข้อมูล เลือกวิธีการออกแบบโดยถ่ายทอดความคิดเป็นภาพร่าง 3 มิติ ลงมือสร้างและประเมินผล

ง2.1 ป.5/3 นำความรู้และทักษะการสร้างชิ้นงานไปประยุกต์ในการสร้างสิ่งของเครื่องใช้

ง2.1 ป.5/4 มีความคิดสร้างสรรค์อย่างน้อย 2 ลักษณะ ในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการ

ง2.1 ป.5/5 เลือกใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันอย่างสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม และมีการจัดการสิ่งของ เครื่องใช้ด้วยการแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่

สาระที่ 4 การอาชีพ มาตรฐาน ง4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วยตัวชี้วัด ได้แก่

ง4.1 ป.5/1 สืบหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ในชุมชน

ง4.1 ป.5/2 ระบุความแตกต่างของอาชีพ

สามารถนำสาระ มาตรฐาน และตัวชี้วัดมาจัดลำดับเนื้อหาสาระได้ดังนี้

1. การเตรียมวัสดุและอุปกรณ์
2. การตัดและต่อเศษผ้า
3. การเดินเชือก
4. การออกแบบลวดลาย
5. วิธีการทอพรหมเช็ดเท้า
6. การตัดเชือก
7. การช้อนเงื่อนและตักแต่งริมผ้า
8. การออกแบบบรรจุภัณฑ์
9. การคิดราคาต้นทุนและผลผลิต
10. การจัดแสดงผลงาน

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จำนวน 6 สัปดาห์ รวมจำนวน 12 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตร ที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้นโดยให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือสภาพสังคม เศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหาการเรียนรู้อ 4) การจัดเนื้อหาการเรียนรู้อ 5) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้อ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้อ และ 7) การประเมินผลและวิธีการประเมินผล

การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่อง การทอพรหมเช็ดเท้า หมายถึงหลักสูตรที่สร้างขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน วัฒนธรรม เอกลักษณ์ ความเป็นท้องถิ่น รวมทั้งปัญหาและความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้นๆ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้โดยการนำเศษผ้ามาทอเป็นลวดลายเพื่อสร้างชิ้นงานให้เกิดรายได้เป็นการนำวัสดุเหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1) หลักการ 2) จุดหมาย 3) โครงสร้าง 4) คำอธิบายรายวิชา 5) เนื้อหาสาระ 6) เวลาเรียน 7) กิจกรรมการเรียนการสอน 8) สื่อการเรียนการสอน และ 9) การวัดและประเมินผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงคะแนนความรู้ความสามารถของนักเรียนอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่อง การทอพรหมเช็ดเท้า ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถประเมินได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

ทักษะปฏิบัติการทอพรหมเช็ดเท้า หมายถึง คะแนนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เรื่อง การทอพรหมเช็ดเท้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการประเมินตามสภาพจริงตามเกณฑ์รูบรีคส์ (rubric) ตามแบบประเมินผลงานการทอพรหมเช็ดเท้า จำนวน 8 ด้าน ประกอบด้วย ความปราณีตสวยงาม การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความคล่องแคล่ว ใช้เครื่องมือถูกต้อง ความสะอาดการเก็บรักษา ความปลอดภัย ความคิดสร้างสรรค์ ทำงานตามขั้นตอน

ความพึงพอใจต่อหลักสูตร หมายถึง ระดับความรู้สึกนึกคิดต่อการปฏิบัติกิจกรรมตามเป้าหมายจนประสบผลสำเร็จตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมที่พัฒนาขึ้นสามารถประเมินได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert)

นักเรียน หมายถึงนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลหันคา (วัดท่ากฤษณา-สุขัยประชาสรรค์) อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมของนักการศึกษาในประเทศและต่างประเทศ พบว่า สังกัด อูทรานันท์ (2532, หน้า 38-40) กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การคัดเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์ 4) การกำหนดการวัดและประเมินผล 5) ทดลองใช้หลักสูตร 6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, หน้า 76-77) กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบครบวงจร 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ระบบการร่างหลักสูตร 2) ระบบการใช้หลักสูตร และ 3) ระบบการประเมินหลักสูตร ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 25) กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดเป้าประสงค์ 3) การเลือกและการจัดเนื้อหา 4) การเลือกและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 5) การกำหนดอัตราเวลาเรียน 6) การนำหลักสูตรไปใช้ 7) การประเมินผลหลักสูตร และ 8) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552, หน้า 121-123) กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 12 ขั้นตอน ได้แก่ 1) จัดตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำหลักสูตร

2) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) กำหนดเนื้อหา 5) กำหนดกิจกรรม 6) กำหนดการเรียน 7) กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล 8) จัดทำเอกสารหลักสูตร 9) ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้หลักสูตร 10) เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร 11) นำหลักสูตรไปใช้ 12) ประเมินผลหลักสูตร

ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2550, หน้า 43) กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต 2) ออกแบบหลักสูตร 3) การใช้หลักสูตร 4) การประเมินหลักสูตร

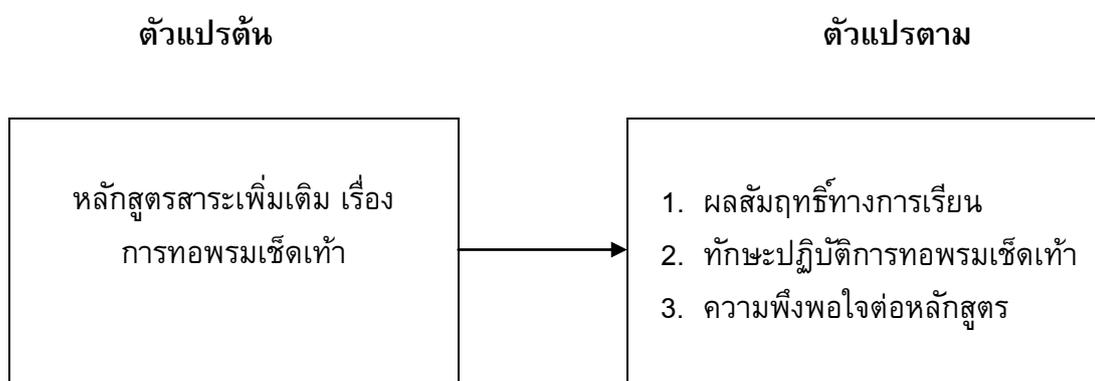
ทาบ (Taba, 1962, pp.11-13) กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความต้องการ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหาสาระ 4) การจัดเนื้อหาสาระ 5) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7) การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล

โอลิวา (Oliva, 1982, pp.70-71) กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษา 2) การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน 3) การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร 4) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 5) การจัดหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 6) การกำหนดเป้าหมายของการสอน 7) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน 8) การเลือกวิธีการสำหรับใช้กับนักเรียน 9) กำหนดวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์ 10) กำหนดยุทธวิธีการสอน 11) การประเมินผลการสอนและ 12) การประเมินผลหลักสูตร

และงานวิจัยของศิริรัตน์ เกิดศิริ (2552) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 สง่า แดงวงษ์ (2552) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเรื่องการทอผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองกระทุ่ม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เยาวรัตน์ เชี่ยวชาญ (2552) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข้าวไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสุพรรณบุรี ชัยรัตน์ แดงวงษ์ (2552) การพัฒนาหลักสูตรการสานพัดตำจิวจากไม้ไผ่ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 ธนภรณ์ โกพัฒนตา (2552) การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและเทคโนโลยี เรื่อง เครื่องดื่มจากพืชสมุนไพรท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเก้ายุทธนิการ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี หอมไกร มีมะจำ (2552) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง การสานกระติบข้าวจากไม้ไผ่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเพี้ยชำพูวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 โขจัน อ่อนสำลี (2552) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำผลิตภัณฑ์ตาลโตนด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตพื้นที่การศึกษา ชัยนาท บานเย็น แก้วศรีสุข (2553) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องอาหารจากกล้วยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มะลิวรรณ ศรีพันธ์ (2553) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทำผ้าฝ้ายย้อมโคลน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6: การวิจัยแบบผสานวิธีและ

นุพิศ อัครพิน (2553) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง ผ้าฝ้ายย้อมสีเปลือกไม้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัตนารายณ์วิทยา

สรุปได้ว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระที่ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพและเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุขสอดคล้องกับหน้าที่ของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมเรื่องการทอพรหมเช็ดเท้า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดชัยนาทโดยขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบ (Taba, 1962, pp.11-13) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) เลือกเนื้อหาการเรียนรู้ 4) จัดเนื้อหาการเรียนรู้ 5) เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ 7) ประเมินผลและวิธีการกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การทอพรหมเช็ดเท้า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน